

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
SREDNJOBOSANSKI KANTON/KANTON SREDIŠNJA BOSNA
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, MLADIH, KULTURE I
SPORTA
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, MLADIH, KULTURE I
SPORTA

KURIKULUM NASTAVNOG PREDMETA

SOCIOLOGIJA

ZA GIMNAZIJE

Travnik, maj 2025.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
SREDNJOBOSANSKI KANTON/KANTON SREDIŠNJA BOSNA
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, MLADIH, KULTURE I SPORTA
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, MLADIH, KULTURE I SPORTA

KURIKULUM NASTAVNOG PREDMETA

SOCIOLOGIJA

ZA GIMNAZIJE

Travnik, maj 2025.

Kurikulum nastavnog predmeta Sociologija

Izdavač: Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona / Ministarstvo obrazovanja, znanosti, mladih, kulture i sporta Kantona Središnja Bosna

Za izdavača: Bojan Domić, ministar

Stručni tim za razvijanje, prilagođavanje i inoviranje predmetnih kurikuluma i njihovu primjenu u osnovnim i srednjim školama na području Srednjobosanskog kantona u kojima se nastavni proces realizira na bosanskom jeziku:

Nezira Fuško, prof., voditeljica Stručnog tima

dr.sc. Alma Švraka, voditeljica radne skupine

Lejla Zukan, prof., član

mr.sc. Jasna Eminović, član

Recenzenti:

dr.sc. _____ (dodaje se samo recenzent za SBK)

dr.sc. _____ (dodaje se samo recenzent za SBK)

Tehnička priprema i uređenje:

Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona/ Ministarstvo obrazovanja, znanosti, mladih, kulture i sporta Kantona Središnja Bosna

SADRŽAJ

A/	OPIS PREDMETA		4
B/	CILJEVI UČENJA I PODUČAVANJA PREDMETA		6
C/	OBLASNA STRUKTURA PREDMETNOG KURIKULUMA		7
D/	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI		10
	3. razred		10
	4. razred		19
E/	UČENJE I PODUČAVANJE		28
F/	VREDNOVANJE U PREDMETNOM KURIKULUMU		29
G/	PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA		31

A/ OPIS PREDMETA

Svrha učenja i poučavanja nastavnoga predmeta Sociologija jest usvajanje znanja i razvijanje vještina i sposobnosti potrebnih za razumijevanje savremenih društvenih odnosa, pojava i procesa. Značaj izučavanja predmeta Sociologija ogleda se ponajprije u činjenici da je sociologija opšta društvena nauka i kao takva izučava sve aspekta društva, tj. izučava društvo u totalitetu. Činjenica da čovjek kao individua može opstati isključivo u zajednici, tj. da je čovjek zoon politikon, o čemu je govorio još Aristoteles, ukazuje nam na to da čovjekov uspjeh i sreća zavise isključivo od njegovog mjesta, uloge i značaja unutar društvene zajednice čiji je član. Društvena sredina oblikuje njegovo ponašanje, gledišta, vrijednosti, jezik, kulturu, običaje, tradiciju, navike, jednom riječju sve ono što čini sadržaj njegovog života. Poznavanje društva, njegovih mehanizama djelovanja, promjena koje se dešavaju, kao i načina na koje se dešavaju od ključne je važnosti za uspješnu integraciju u društveno tkivo, a uspješna integracija ključ je svakog drugog napretka, koji čovjek može ostvariti i koji čovjek ostvaruje isključivo u društvu. Moderna demokratska društva počivaju na činjenici da njihovi članovi posjeduju znanja i vještine koji im omogućavaju aktivnu participaciju u demokratskim društvenim procesima, a to je nemoguće bez izučavanja tih procesa, tj. bez izučavanja Sociologije, kao jedine nauke koja se bavi društvenim totalitetom. Većina problema u demokratskim društvima proizilazi iz neznanja i nemogućnosti njezinih članova da aktivno učestvuju u društvenim procesima, jer je znanje preduslov svakog djelovanja. Čovjek se rađa, živi, djeluje i umire samo u društvu. Stoga je izučavanje Sociologije, kao opšte društvene nauke osnov za upoznavanje društva unutar koga egzistira svaki pojedinac, ali i preduslov za mogućnost aktivnog učešća pojedinaca u društvu, bez čega nema modernih demokratskih društava. Učenje sociologije potiče kritičko promišljanje stvarnosti, jer se sociologija kao nauka temelji na neprestanom propitivanju svih društvenih odnosa, od društvenih interakcija među pojedincima preko istraživanja uticaja i važnosti medija, te informacijske tehnologije u društvenome životu i svakodnevi. Sociologija istovremeno omogućuje sagledavanje društva u cjelini, kao i pojedinih elemenata društvene strukture te razumijevanje povezanosti mikrorazina i makrorazina društvenih odnosa, pojava i procesa. Značaj se ogleda u njegovim iznimnim odgojnim potencijalima, tj. prilici da se kod učenika razvijaju lične i društvene vrijednosti, stavovi i prihvatljivi obrasci ponašanja, a kroz učenje i prihvatanje: demokratičnosti, tolerancije, integriteta, odgovornosti, empatije i drugih humanističkih vrijednosti. Učenik se usmjerava na analizu savremenih društvenih odnosa, pojava i procesa, na vođenje argumentovane rasprave, pronalazak, prezentaciju i zastupanje rješenja. Učenje sociologije potiče kritičko promišljanje stvarnosti, jer se sociologija kao nauka temelji na neprestanome propitivanju svih društvenih interakcija među pojedincima. Proučavanjem Sociologije omogućava se učenicima direktni uvid i shvatanje kako su svakodnevni događaji uvijek dio mnogo širih fenomena, te im se daje "alat" koji će moći primijeniti u svom sopstvenom životu. Sociologija je usko povezana sa svim predmetima društveno-humanističkog područja koji su usmjereni ka odgoju i obrazovanju čovjeka kao društvenog bića spremnog na permanentno učenje. Nastavni predmet Sociologija doprinosi razumijevanju promjena u društvu i društvenoj strukturi, oblikovanju utemeljenih stavova i

razvoj kritičkog razmišljanja, logičkog zaključivanja, analiziranja i vrednovanja aktuelnih događaja u neposrednoj okolini. Nastavni predmet Sociologija je usko povezan sa svim predmetima društveno-humanističkog područja koji su usmjereni ka odgoju i obrazovanju čovjeka kao društvenog bića spremnog na permanentno učenje. Na taj način omogućavaju učenicima da steknu socijalne, građanske i poduzetničke kompetencije, razviju kulturnu svijest i elokventno izražavanje, te spremnost na samoinicijativno rješavanje izazova. U ovom predmetnom kurikulumu pojam učenik i nastavnik odnosi se dosljedno na muški i ženski rod. Pri učenju i podučavanju nastavnik bira raznovrsne metode i postupke, koristi savremena nastavna pomagala u organizaciji nastavnog procesa. Predmet Sociologija pripada području društvenih nauka. Sociologija svojim sveobuhvatnim pogledom na društvo i društvenost razvija učenikovo prihvatanje i uvažavanje društvenih i kulturnih različitosti u okviru demokratskih vrijednosti te pruža mladima mogućnost razvoja ličnog i društvenog identiteta, odgovornosti, solidarnosti i ličnog integriteta. U cilju zadovoljavanja odgojno-obrazovnih potreba učenika s teškoćama i odgojno-obrazovnih potreba nadarene djece i učenika, kurikulum se prilagođava u skladu sa smjernicama koje regulišu učenje i poučavanje učenika s teškoćama, nadarene djece i učenika. Sociologija se izučava u trećem razredu IT i matematičko-informatičke gimnazije 2 časa sedmično (70 časova godišnje) a u četvrtom razredu opće i filološke gimnazije 2 časa sedmično (60 časova godišnje). Ovaj nastavni predmet se u IV razredu opće gimnazije može izučavati dodatna 2 časa sedmično (60 časova godišnje), ako se učenik opredijeli za izučavanje ovog nastavnog predmeta u okviru obaveznog izbornog područja (OIP).

B/ CILJEVI UČENJA I PODUČAVANJA PREDMETA

1. Razvijanje senzibiliteta za prepoznavanje društvenih problema, pojava i procesa, te interesa za sociološko razumijevanje i istraživanje društva baziranog na povezivanju socioloških znanja prvenstveno sa znanjima iz drugih društvenih i humanističkih nauka, ali i svih drugih naučnih disciplina. Upoznavanje i razumijevanje uloge logike u sistemu nauka, temeljnih pojmova logike i kriterija utemeljenog mišljenja, te osposobljavanje učenika da propituje uvjerenja, te samostalno i kritički donosi sudove primjenjive u svakodnevnom životu.
2. Usvajanje temeljnih socioloških pojmova i teorija u objašnjenjima društvene stvarnosti, te osposobljavanje učenika na kritičko posmatranja društvenih pojava i procesa. Osvještavanje razumskih struktura kod učenika, te razvijanje jasnog, dosljednog i argumentovanog razmišljanja zasnovanog na logičkim principima i zakonitostima uz poticanju korištenja ispravne argumentacije u svakodnevnoj komunikaciji koja ima posredni uticaj na razvoj socijalnih, komunikacijskih i metakognitivnih kompetencija učenika.
3. Izgrađivanje vlastitog stava i argumentacije o različitim društvenim pojavama, razumjevanja različitih društvenih odnosa, pojava i procesa u užemu i širem socijalnom kontekstu s posebnim naglaskom na savremeno društvo. Usvajanje principa jasnog i razgovijetnog razmišljanja koji potiču razvoj kreativnosti, samokritičnosti i osjetljivosti na utemeljena gledišta drugih ljudi, što je preduslov za razvoj samostalnosti i produktivno učešće u životu zajednice.
4. Razvijanje kritičkog odnosa i izražavanje ličnih stajališta o društvenim odnosima, pojavama, procesima i njihovim sociološkim interpretacijama na osnovu analize podataka o društvenim dešavanjima iz različitih izvora (mediji, literatura, zajednica...). Razvijanje matematičkih, digitalnih i komunikacijskih kompetencija kroz korištenje logičkih jezika i osposobljavanje učenika za rješavanje kompleksnih problema pomoću digitalnih alata.
5. Uočavanje uticaja društvenoga položaja, uloga i statusa na oblikovanje stavova, vrijednosti i identiteta kao osnove individualnoga i kolektivnoga ponašanja u kontekstu globalne perspektive. Izgrađivanje samostalnosti, samopouzdanja i samokritičnosti učenika utemeljenoj na vještinama argumentacije, analize, sinteze, interpretacije i vrednovanja informacije utemeljenoj na valjanim oblicima misli i osnovnim metodama spoznaje, a time i poticanje razvoja njihovih naučnih kompetencija i kritičkog mišljenja.
6. Razvijanje sposobnosti da se distanciraju od svakodnevnog (na predrasudama zasnovanog) pogleda na svijet, te poticanje interesa i osjetljivosti za društvena pitanja i probleme uz razvijanje empatije, te tolerantnosti prema društvenim i kulturnim različitostima. Razvoj osjetljivosti na neobrazložene zahtjeve i izložene protiv argumente, otvaranje mogućnosti korekcije stava pri susretu s drugačijim na temelju opravdanog razloga i nepristranosti u prosuđivanju te razvoj sposobnosti poštovanja drugoga kao racionalnog bića, što omogućava tolerantne društvene odnose.

C/ OBLASNA STRUKTURA PREDMETNOG KURIKULUMA

A/ Od socijalnih teorija do nauke

Kroz ovu oblast učenici se upoznaju sa socijalnim teorijama, koje su prethodile nastanku sociologije kao nauke da bi stekli uvid da nauka nije nešto što može nastati preko noći, već iziskuje stoljetne, pa i hiljadugodišnje napore i istraživanja prije njenog konstituisanja. Posebno akcentirajući značaj pojma sociološke imaginacije, koji u sociologiju uvodi Rajt Mils, učenicima se omogućava da sagledaju svoj lični život u okviru šireg društvenog konteksta izbjegavajući zamke predrasuda i stereotipa, a koji su sveprisutni u društvima, posebno u onim manje razvijenim ili nerazvijenim. Sve to postižu razumijevajući sociološka istraživanja i pitanja (činjenična, razvojna, komparativna i teorijska) usmjerenih na traženje dokaza, argumenata i činjenica na kojima će graditi svoje znanje i razumijevanje. Tako se postavlja temelj kritičkog mišljenja kao jedne od najvažnijih vještina koje će učenici primjenjivati u različitim područjima svakodnevnoga života. Razumijevanje naučno-istraživačkog pristupa, njegov doseg i ograničenja olakšavaju tumačenje i primjenu sadržaja ostalih oblasti.

B/ Društvena struktura

Kroz ovu oblast učenici usvajaju znanja, stiču kompetencije, te razvijaju vještine za razumijevanje složenih društvenih pojava, procesa i odnosa, a koji se, posebno zadnjih desetljeća, sve više intenziviraju i usložnjavaju. Učenicima se omogućava sagledavanje složenosti društva i njegove dinamike, a kroz analizu društvene strukture. Upoređujući različite aspekte društvenog života (kulturne, političke, ekonomske...) u različitim vremenima i na različitim mjestima učenik shvata promjenjivost i zavisnost društvenih pojava i procesa, te mogućnost anticipacije budućih pojava zasnovanih na istraživanjima i činjenicama koje se mogu pronaći u sadašnjosti. Povezivanje prošlih i sadašnjih društvenih zbivanja i zakonitosti omogućava predviđanje budućih dešavanja i tokova u društvu. Kroz ovu oblast bi se također trebalo ukazati na različite položaje koje pojedinci, ali i čitave grupe imaju od kada postoje društva. Nejednak položaj pojedinaca star je koliko i ljudska društva. Kako se ta nejednakost manifestuje na pojavu siromaštva u današnjim društvima ikako se moderna društva bore protiv te pošasti. Učenici bi trebali steći uvid i zauzeti vlastiti stav po pitanju ovih fenomena, posebno najveće nejednakosti koja postoji danas i koja je izraženija nego ikada prije kroz historiju, kao i pitanju modernog ropstva. Učenici bi kroz ovu oblast trebali napraviti poveznicu između nejednakosti i kriminala, tj. kako nejednak položaj pojedinca u društvu može uticati na kriminalitet. Gdje se po ovom pitanju nalazi naše, bosanskohercegovačko društvo i koje su strategije borbe sa devijantnošću i kriminalom, te da li postoji veza između kriminala u bosanskohercegovačkom društvu i ratne trauma.

C/ Kultura, socijalizacija i komunikacija

Kroz analizu ličnog, društvenog, ali i etničkog i kulturnog identiteta iz ugla svoga društva, ali kroz prizmu globalnog društva učenik se senzibilizira za drugo i drugačije, ali postaje i svjesniji sebe. Upućuje se na sagledavanje kako to različiti faktori poput: porodice, religije, spola, etničke i nacionalne pripadnosti, društveno-ekonomski status i sl. djeluju na

oblikovanje svijesti pojedinca, ali i kolektivne svijesti. Posebna pažnja trebala bi se posvetiti sistemu društvenih vrijednosti, te kroz razliku između masovne i elitne kulture ukazati na prednosti i značaj ove druge za svako društvo, kao i zamke prve. Kroz niz vježbi i praktičnih primjera koje će učenici raditi i sakupljati samostalno (uz vodstvo nastavnika) bit će im prezentovan pojam, značaj i uloga socijalizacije, njeni oblici, kao i načini adaptacije na određene kulturne vrijednosti i norme. U ovom dijelu učenici treba da steknu uvid i prepoznaju značaj komunikacije u svakodnevnom životu. Koliki je značaj komunikacije za čovjeka? Šta je to verbalna, a šta neverbalna komunikacija i koja su pravila i pretpostavke za uspješnu komunikaciju. Kroz niz praktičnih vježbi učenici bi trebali steći uvid i razlikovati činjenice od mišljenja, prednost pozitivnog govora u odnosu na negativni, kao i kako preoblikovati negativan govor u pozitivan.

D/ Porodica i brak

Kroz ovu oblast nastoji se učenike upoznati sa temeljnim vrijednostima i značajem porodice, kao osnovom funkcionalne jedinice svakog društva. Poseban značaj ova oblast ima u savremenim društvima u kojima se sve više manifestuje kriza porodice i porodičnih vrijednosti. Učenik bi trebao steći uvid u temeljne pojmove porodice i braka, njihove zadatke i ciljeve, te razviti vlastiti stav o istima, koji će prvenstveno biti formiran na temelju naučnih saznanja i podataka. Kroz ovu oblast učenici bi se trebali upoznati sa različitim oblicima porodica i braka kroz vrijeme i prostor, kao i zašto se u različitim vremenima i na različitim mjestima razvijale različite porodične i bračne veze. Također će dobiti uvid u alternative bračnom životu: samačka domaćinstva, kohabitacije, samostalno roditeljstvo i sl. U ovom dijelu planirano je učenike uvesti u debate na ovu temu, te kroz njihovo samostalno istraživanje i izlaganje, kao i debatiranje omogućiti im da iznose i razvijaju vlastite stavove o braku i porodici, ali koji su zasnovani na utemeljenim i provjerenim argumentima.

E/ Globalizacija- svijet koji se mijenja

Upoznavajući se sa društvenim pojavama i promjenama u svom okruženju, bosanskohercegovačkom društvu, ali i na evropskoj i globalnoj razini učenik uočava i razumijeva te procese, te njihovu nesvodljivost na isključivu svijest pojedinca. U ovom dijelu učenici će se upoznati sa fenomenom globalizacije, faktorima (ekonomskim, političkim i tehničko-tehnološkim) koji doprinose globalizaciji. Ukazat će im se na različite pozicije kada je globalizacija u pitanju (skeptici, hiperglobalisti, transformacionalisti), ali posebno na rizike koje globalizacija donosi, poput: rizika po zdravlje i ekoloških rizika. Postavit će se pitanje potrebe za globalnim upravljanjem rizicima. Kao jedan od najvećih rizika globalizacije, siromaštvo, svakako i siromaštvo u Bosni i Hercegovini, te kako se nositi sa takvim izazovima. Različiti oblici kriminala također su nešto što je globalni fenomen (cyber kriminal, trgovina ljudima, narko kriminal...). Učenici se osposobljavaju za razumijevanje savremenih društvenih tokova, argumentiranu raspravu, te praktične prikaze i praktična rješavanja određenih društvenih problema. Takvo izučavanje prije svega potiče na logičko i kritičko preispitivanje društvene fenomenologije, jer se sociologija kao znanost kritički osvrće i preispituje sve društvene odnose: od individualnih interakcija slučajnih prolaznika na ulici do globalnih odnosa koji se odvijaju na nivou čitavoga društva, poput: masovne komunikacije, masovne kulture ili globalne ekologije. Prednost sociologije u odnosu na sve

druge društvene nauke jeste to što je njen predmet izučavanja društvo u totalitetu, dakle sve društvene pojave, procesi i odnosi, pa kao takva omogućava sagledavanje i mikro, i makro društvene perspektive. Znanja i sposobnosti koje učenici dobijaju omogućavaju im kritički osvrt na društvena zbivanja, zasnovan na naučnim znanjima, te aktivno učešće u društvenim tokovima.

D/ ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI**MATEMATIČKO-INFORMATIČKA I IT GIMNAZIJA****3. razred /2 časa sedmično-70 časova godišnje/**

Oblast: A/Postanak i razvoj sociologije kao nauke	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.III.1. Analizira i primjenjuje osnovne sociološke pojmove vezane za osnovne sociološke sadržaje.	• Objašnjava osnovne sociološke pojmove i mogućnost da putem njih analizira društvene pojave. • Razumije osnovne sociološke pojmove i koristi ih pri objašnjavanju društvenih pojava.
Poveznice sa ZJNPP	DHP-5.1.3.
Ključni sadržaji	
Nastanak sociologije kao nauke (osnivači sociologije, Sen Simon, Ogist Kont, Emil Dirken, Herbert Spenser, Karl Marks, Maks Veber i Harijet Martino); pojam sociologije i veza prirodnih i društvenih pojava i nauka (mjesto sociologije u toj podjeli).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Nastavu je, zavisno od odjeljenja (broja učenika, prethodnih znanja, i sl.) moguće organizovati na različite načine (usmeno izlaganje, prezentacija, dijalog, argumentovana rasprava, studija slučaja, grupni rad, rad u parovima, problemska nastava i sl.), te koristiti različite oblike i metode, postupke i pomagala u organizaciji nastavnog rada. Pristup bazirati na interdisciplinarnom povezivanja sadržaja. *u filološkoj, matematičko-informatičkoj i IT gimnaziji Sociologija se podučava u četvrtom razredu 2 časa sedmično prema istim ishodima i sadržajima.	
A.III.2. Učenik razlikuje i vrednuje sociološke teorije.	• Analizira i upoređuje sociološke teorije sa drugim teorijama i pristupima u objašnjavanju socioloških fenomena, te povezuje saznanja iz sociologije sa drugim naukama i disciplinama.
Poveznice sa ZJNPP	JZK-5.1.2.
Ključni sadržaji	
Socijalne teorije (stari, srednji i novi vijek); savremene sociološke teorije i perspektive (funkcionalizam, teorija društvenih sukoba; savremeni psihologizam).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Važno je akcenat staviti na multidisciplinarni pristup, uobzirujući nastavne predmete sa kojima se može napraviti poveznica (npr. Filozofija i Historija). Prijedlog: Lanac znanja-organizovati odjeljenje u grupe od kojih će svaka dobiti svoju temu koju treba prezentirati ostalim grupama. Ostale grupe dodaju ono što smatraju da je grupa koja je prezentirala temu izostavila. Na kraju dobijaju teme obrađene na način da je svako od djece	

učestvovao u kreiranju svih sadržaja.	
A.III.3. Identificira, vrednuje i konstruiše bazična sociološka istraživanja.	• Praktično primjenjuje teorijska znanja i vještine korištenja pojedinih metoda u sociologiji u kontekstu da se u sociologiji ostavljaju po strani lični pogledi i stavovi kako bi se dublje sagledali utjecaji koji oblikuju nas i sredinu u kojoj živimo. • Izvođenje jednostavnijih socioloških istraživanja, te obrada podataka i interpretacija rezultata istraživanja.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
Faze naučnoistraživačkog postupka; metode i tehnike socioloških istraživanja: komparativna metoda, historijska metoda, metoda analize sadržaja, studija slučaja, dijalektička metoda; tehnike: posmatranje, mjerenje, brojanje, intervju, eksperiment; pitanja u sociologiji: činjenična, razvojna, komparativna, teorijska; primjena sociologije u svakodnevnom životu.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Zavisno od potreba i specifičnosti odjeljena moguće je nastavu realizovati kroz usmeno predavanje, prezentaciju, dijalog, debate, komparaciju sa drugim predmetima, praktične primjere i sl. Dobro bi bilo organizovati mini istraživanje (npr. na nivou škole) na temu koju odaberu učenici. Također, učenici mogu sastaviti upitnik i ispitati koje probleme i teme najviše interesuju učenike u razredu. Jedno odjeljenje može putem intervjua prikupljati podatke od uposlenih, jedno koristeći upitnik od učenika, a jedno može imati zadatak da obradi i interpretira podatke. Nastojati koristiti savremene nastavne metode i postojeće udžbenike dopuniti informacijama iz referentnih internetskih baza uz interdisciplinarni pristup.	

Oblast: B/ Društvena struktura i dinamika	
Ishod učenja	Razrada ishoda
B.III.1. Razumije i analizira strukturu i dinamiku društva, te vrste društvenih grupa.	• Objašnjava različite društvene procese i pojave koristeći se temeljnim sociološkim pojmovima i pristupima, opisuje društvene odnose, interpretira ciljne i stihijske posljedice društvenog djelovanja. • Identificira neki društveni odnos i/ili pojavu i/ili proces te prepoznaje posljedice društvenoga djelovanja. • Objašnjava vrijednost pojedinaca, ideja

	i događaja u oblikovanju društva. • Razumije povezanost ključnih događaja i procesa na globalnom nivou. • Analizira odnos uzroka i posljedica određenog događaja sa akcentom na višestruke uzroke. • Raspravlja o društvenim i ekonomskim učincima promjena koje su prouzrokovali određeni događaji, pojedinci i pojave.
Poveznice sa ZJNPP	DHP-2.2.2.
Ključni sadržaji	
Pojam strukture i dinamike društva; pojam društvenih grupa; historijski razvoj teorija o društvu; tipovi društva.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti, moguće je koristiti različite oblike i metode, postupke i pomagala u organizaciji nastavnog rada (usmeno predavanje, dijalog, rasprava, esej, prezentacije, debate, terenska očigledna nastava, rješavanje problema, grupni rad, rad na tekstu, metodu demonstracije, ilustracije, simulacije, heurističku nastavu...). U ostvarivanju ovoga ishoda moguće je da učenici pogledaju film pod nazivom: "Les Visiteurs" režisera Žan Mari Poarea iz 1993.godine i proanaliziraju razlike koje su nastale između društva 1193. godine i 1993.godine. Također učenici mogu uporediti dvije ideologije i odrediti njihove razlike. Nastojati koristiti savremene nastavne metode i postojeće udžbenike dopuniti informacijama iz referentnih internetskih baza.	
B.III.2. Analizira društvene pojave, tvorevine, procese i odnose među društvenim grupama.	• Upoređuje društvene grupe, prvobitne i razvijene, te prosuđuje o uticaju istih na društvene procese. • Razumije povezanost ključnih događaja i interesnih društvenih grupa. • Istražuje društvene pojave i procese u prošlosti, sadašnjosti i utjecajem na budućnost s naglaskom na razvoj društva. • Analizira odnos uzroka i posljedica određenog događaja sa akcentom na višestruke posljedice u društvu.
Poveznice sa ZJNPP	DHP-2.2.2.
Ključni sadržaji	
Globalne društvene grupe: prvobitne i razvijene; parcijalne društvene grupe; teritorijalne i interesne društvene grupe; društvene pojave; društveni procesi; tvorevine i odnosi.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	

Za ostvarivanje ovog ishoda preporuka je usmjeriti nastavu ka saradničkom učenju i poučavanje za razvijanje pozitivnih društvenih vrijednosti, kreativni oblici pogodni za razvijanje inovativnosti, učestvovanje u vođenim raspravama i javnim argumentacijama radi aktivnoga uključivanja u nastavu sociologije.	
B.III.3. Prepoznaje i razumije teorijskih znanja o ekonomiji, radu i nezaposlenosti, situaciju nezaposlenosti u našem okruženju, te objašnjavanje funkcionisanja tržišta rada.	• Prepoznaje terorijska znanja o ekonomiji, te ponašanja uslovljena društveno-ekonomskim statusom. • Razumije pojam ekonomije i pojam rada. • Zaključuje šta uslovljava nesigurnost radnog mjesta i nezaposlenost.
Poveznice sa ZJNPP	DHP-1.1.2.
Ključni sadržaji	
Ekonomska struktura društva; pojam ekonomije i pojam rada (razlika između zanimanja i zvanja, plaćeni i neplaćeni rad); transformacija obrazaca rada u modernim društvima (ekonomija znanja, radno mjesto za cijeli radni vijek ili nešto drugo, porodica i posao, žena i posao, nejednakosti na poslu); nesigurnost radnog mjesta i nezaposlenost (kraj "posla za cijeli radni vijek", porast nesigurnosti radnog mjesta, analiza nezaposlenosti).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Realizaciju ishoda usmjeriti ka utjecaju digitalnih društvenih mreža na društvene odnose. Pojedinač i konformizam u grupi. Postoji li zapravo sukob generacija? Mladi i trendovi zapošljavanja u globalnome društvu. Klasični koncepti i savremeno društvo: jesu li aktualni i danas? Weber (birokratija), Durkheim (samoubistvo), Marx (otuđenje), Veblen (stilovi potrošnje) i dr.	
B.III.4. Razumijevanje teorijskih znanja o pojmovima države, politike, političkih stranaka i interesnih grupa, stavljanje u odnos države, politike i pojedinaca, te objašnjavanje društvene odgovornosti pojedinca u društvu.	• Prepoznaje politički sistem, navodi njegova glavna obilježja, analizira i objašnjava funkcionisanje političkih stranaka i interesnih grupa. • Zaključuje kako funkcionišu demokratske institucije i kako se razvija društvena odgovornost pojedinca.
Poveznice sa ZJNPP	DHP-2.1.3.
Ključni sadržaji	
Pravopolitička struktura: pojam države (karakteristike moderne države: monopol nad sredstvima za fizičku prinudu, teritorijalnost, suverenitet, konstitucionalnost, legalitet i legitimitet, impersonalna vlast, birokratija, državljanstvo) funkcije moderne države: legislativna, sudska, policijska, vojna, administrativna); pojam politike (osnovna obilježja, političke stranke, moć i vlast); interesne grupe (razlika između političkih stranaka i interesnih grupa).	

Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode, postupke i pomagala u organizaciji nastavnog rada. Moguće je posjetiti sajtove političkih stranaka koje su trenutno na vlasti, te analizirati njihove aktivnosti. Nastojati koristiti savremene nastavne metode i postojeće udžbenike dopuniti informacijama iz referentnih internetskih baza.	
B.III.5. Primjeniti teorijska znanja o diferencijaciji i stratifikaciji, o klasnim podjelama u modernim društvima, te analizira da su klasne podjele u središtu ekonomskih nejednakosti u modernim društvima.	• Razlikuje pojmove diferencijacije i stratifikacije. • Identificira uzroke klasnih podjela bazično praveći poveznicu sa teorijama o klasama. • Analizira društvenu pokretljivost sa ostalim elementima te identificira ekonomske nejednakosti u modernim društvima.
Poveznice sa ZJNPP	DHP-2.1.1.
Ključni sadržaji	
Razlika između diferencijacije i stratifikacije; stratifikacija kroz vrijeme i prostor (ropstvo, kaste, staleži i klase) ; teorije o klasama (Karl Marks, Maks Veber, Erik Olin Rajt); mjerenja klasa (klase i zanimanje, vrednovanje klasnih šema); klasne podjele u savremenim društvima (radnička, srednja, viša, visoka klasa i kontroverzno pitanje potklasa, uticaj spola i roda na pripadnost klasi); društvena pokretljivost (vertikalna, horizontalna, intrageneracijska i intergeneracijska, spol i rod, i društvena pokretljivost); pojam i mjerenje siromaštva (apsolutno i relativno siromaštvo, zvanična i subjektivna mjerenja siromaštva); društvena ekskluzija (politička, kulturna, ekonomska); socijalna zaštita i države blagostanja (socijaldemokratski model, konzervativno - korporativni i liberalni model).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda pored oblika, metoda i tehnika kojima će se na odgovarajući način obraditi pojamovni okvir, koristiti one pristupe koji će u prvi plan staviti iskustvo učenika. Primjeri iz neposrednog, šireg ili globalnog okruženja trebaju jasno demonstrirati ključne sadržaje kako bi učenici mogli jasno uočiti važnost sociološke perspektive u razumijevanju odnosa sebe i drugih (pored ranije navedenih oblika, metoda i tehnika, poželjno je zadavati individualne i grupne projektne zadatke kojima se mogu u određenom razdoblju pratiti društvene pojave i dr.).	
B.III.6. Razumije teorijska saznanja o pojmu devijantnog i kriminalnog, te razvija svijest o društvenoj odgovornosti u sprečavanju nastanka i širenja ovog problema.	• Objašnjava i potkrepljuje dokazima važnost poštivanja društveno prihvatljivih normi ponašanja za osiguranje društvene jednakosti i razvoj društva.

	• Navodi posljedice loših društvenih pravila i predlaže promjene. • Zagovara važnost društvene odgovornosti i posvećenosti unapređenju odnosa u bosanskohercegovačkom društvu.
Poveznice sa ZJNPP	PNP-4.2.1.
Ključni sadržaji	
Pojam devijantnog i kriminalnog (razlika između devijantnog i kriminalnog); teorijski pristupi objašnjenju kriminala (biološke i psihološke koncepcije); sociološke teorije (funkcionalističke, interakcionističke, teorije društvenih sukoba); žrtve i počinioci kriminalnih djela (rodne uloge, mladi i kriminal, kriminal bijelih kragi); organizovani kriminal (promjena obrazaca organizovanog kriminala u modernom društvu: sajberkriminal); strategije za smanjenje kriminala (reakcije na kriminal, održavanje reda u zajednici i rizičnim skupinama, represija ili primarna prevencija).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda pružaju se mogućnosti korištenja različitih oblika, metoda i tehnika nastavnog rada (riječ je o predavanju, dijalogu, raspravi, eseju, plakatu, prezentaciji, mini istraživanju, stripu, debati, sociodrami, terenskoj nastavi, zajedničkomu posjetu ustanovama i dr.). Preporučujem koristiti savremene, aktealne i relevantna sadržaje, a s time u vezi i alternativne izvore informacija (internetske baze podataka i e-learning modele) kao dopunu udžbeniku. Isto tako, poželjan je i interdisciplinarni pristup radi povezivanja sadržaja (npr. lektira, sadržaji iz predmeta: Historije, Psihologije, Osnova demokratije i dr.).	

Oblast: C/ Kultura, socijalizacija, komunikacija	
Ishod učenja	Razrada ishoda
C.III.1. Razumije i analizira pojmove kultura i društvo.	• Objašnjava i razlikuje pojmove: kultura, socijalizacija i identitet. • Raspravlja o društvu i društvenosti (odnosu čovjeka, prirode i tehnologije).
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
Pojam kulture (kulturne vrijednosti i norme, kulturna raznovrsnost, etnocentrizam i kulturni relativizam); socijalizacija (primarna i sekundarna socijalizacija).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Nastavu moguće, zavisno od procjene nastavnika, realizovati kroz usmeno predavanje, prezentaciju, studiju slučaja, terensku nastavu, rad u grupama ili parovima, ali i kao kombinaciju ovih vidova. Npr. može se napraviti lista od 10-tak zanimanja (ljekar, nastavnik, sudija, pjevač, vjerski službenik...) a onda dati učenicima da ih rangiraju	

brojevima od 1-10 prema statusu koji uživaju u društvu. Na kraju sabrati bodove i izdvojiti 3 zanimanja, koja sup o njihovom mišljenju, zanimanja sa najvišim statusom. Započeti razgovor na tu temu i pitati ih za mišljenje, slažu li se ili ne?	
C.III.2. Analizira i vrednuje lični i društveni identitet u odnosu na društvenu poziciju, kao razumijevanje prema drugom i drugačijem.	• Identificira da između različitih kultura i društava nastaje sve veća međuzavisnost. • Utvrđuje da promišljanje o drugom i drugačijem kroz prizmu empatije, učenje ,te poštovanja vrijednosti u društvu u kome živimo uz upoznavanje sa prednostima kulturnog relativizma ,kada je u pitanju pristup drugim kulturama, suštinski potiče na razvoj i spoznaju ličnog identiteta kao i mogućnosti da se usaglasa sa društvenim ulogama.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
Identitet (samoidentitet i društveni identitet, kocept društvene uloge "na sceni" i "iza kulisa"); narod, nacija, etnički odnosi, manjinske grupe; prevazilaženje etničkih razlika i sukoba; pojam komunikacije (razlika između komunikacije i govora, verbalna, neverbalna, paraverbalna komunikacija); društvena pravila i govor (uzajamno razumijevanje, Garfinkelovi eksperimenti, interakcijski vandalizam, uzvici reagovanja i jezičke omaške); interakcija u prostoru i vremenu (proksemička komunikacija, bezlična komunikacija - komunikacija putem društvenih mreža).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti, moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno predavanje, dijalog, rasprava, esej, plakat, prezentacije, debate, terenska očigledna nastava, rješavanje problema, grupni rad, demonstracije, ilustracije, simulacije, projektna nastava, heuristička nastava...).	

Oblast: D-Porodica i brak	
Ishod učenja	Razrada ishoda
D.III.1. Vrednuje i prosuđuje argumentovano da spol, status, nacionalni i etnički identitet uz kulturološki milje utiču na formiranje lične i kolektivne svijesti.	• Kritički se osvrće na teorijska znanja o pojmu braka, porodice, razvoda, te nasilja u porodici, te upoređuje sa razvojem svijesti o važnosti porodice za uspješno funkcionisanje društva, razvojem kritičkog propitivanje i formiranje vlastitog stava o ovoj fenomenologiji, razvojem kritičkog

	stava o drugačijim stajalištima po pitanju braka i porodice baziranim na naučnim saznanjima.
Poveznice sa ZJNPP	DHP-1.1.2
Ključni sadržaji	
Pojam braka i porodice (monogamije i poligamije, nuklearna i proširena porodica); teorijski pristupi objašnjenju porodice (funkcionalizam, feministički pristupi i novija stajališta u sociologiji porodice); brak i razvod (samohrano roditeljstvo, sukcesivna monogamija, "odsutni otac", rekonstruisane porodice); alternativa braku (kohabitacija, homoseksualne veze); porodično nasilje (psihičko, fizičko, seksualno, ekonomsko) ;debata o porodičnim vrijednostima.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode, postupke i pomagala u organizaciji nastavnog rada (usmeno predavanje, dijalog, rasprava, esej, plakat, prezentacije, debate, terenska očigledna nastava, rješavanje problema, grupni rad, rad na tekstu, demonstracije, ilustracije, simulacije, heurističku nastavu...). U ostvarivanju ovoga ishoda moguće je napraviti listu učeničkih osnovnih crta ličnog i društvenog identiteta i pravca u kome žele da se oni dalje razvijaju. Učenici mogu ponovo pročitati Šekspirovo djelo Romeo i Julija i navesti zbog čega su glavni likovi važni za razumijevanje promjena u načinu izbora bračnog partnera. Nastojati koristiti savremene nastavne metode i postojeće udžbenike dopuniti informacijama iz referentnih internetskih baza.	

Oblast: E-Globalizacija-svijet koji se mijenja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
E.III.1. Razumjet će pojam i značaj koji globalizacija ima u savremenim društvima, kao i neraskidivu povezanost današnjih društava (fenomen “globalnog sela”), te objasniti kako globalni fenomeni utiču na pojedinca i na društvo.	• Objašnjava pojam globalizacije na osnovu teoretskog znanja uz zaključivanje o utjecaju iste na lični život pojedinca. • Zaključuje koji su rizici globalizacije te potrebi za globalnim upravljanjem.
Poveznice sa ZJNPP	DHP-3.3.1.
Ključni sadržaji	
Pojam globalizacije (globalizacija, faktori koji doprinose procesu globalizacije, uzroci sve veće globalizacije); teorijska stajališta o globalizaciji (skeptici, hiperglobalisti, transformacionalisti); uticaj globalizacije na lični život (individualiziranje, promjene tradicionalnih obrazaca rada, popularna kultura); rizici od globalizacije (ekološki, zdravstveni, nejednakost) i potreba za globalnim upravljanjem.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti, moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno predavanje, dijalog, rasprava, esej, plakat, prezentacije, debate, terenska očigledna nastava, rješavanje problema, grupni rad, demonstracije, ilustracije, simulacije,	

projektna nastava, heuristička nastava...). U ostvarivanju ovoga ishoda učenici mogu pročitati djelo od Entoni Gidensa iz 2005. godine pod nazivom: "Odbjegli svijet". Također, mogu istražiti rad i uticaj međunarodnih organizacija (MMF, WB, WTO).

Oblast: F-Sociološka klinika	
Ishod učenja	Razrada ishoda
F.III.1. Izrađuju jednostavnija sociološka istraživanja, te ista prezentiraju koristeći se različitim sociološkim metodama i tehnikama.	• Vrednovanje socioloških problema kroz formu istraživanja uz primjenu adekvatnih istraživačkih metoda i tehnika. • Kritički osvrt kroz razvijanje komunikacijskih sposobnosti prezentiranja baziranih na rezultatima.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
Moderne organizacije; rod i seksualnost, sociologija tijela: zdravlje, bolest i starenje; masovni mediji i komunikacije; obrazovanje; religija; ruralna i urbana naselja; demografija; moderne ovisnosti: kocka, droga, alkohol, nargila, društvene mreže; kreativno korištenje slobodnog vremena; socioze, sa posebnim osvrtom na anksiozno depresivne poremećaje; učenje za život, a ne za ocjenu; profesionalna orijentacija; uticaj digitalnih mreža na društvene odnose.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda pored oblika, metoda i tehnika kojima će se na odgovarajući način obraditi pojmovni okvir, koristiti one pristupe koji će u prvi plan staviti lično iskustvo učenika. Primjeri iz neposrednog, šireg ili globalnog okruženja trebaju jasno demonstrirati ključne sadržaje kako bi učenici mogli jasno uočiti važnost sociološke perspektive u razumijevanju odnosa sebe i drugih (pored ranije navedenih oblika, metoda i tehnika, poželjno je zadavati individualne i grupne projektne zadatke kojima se mogu u određenom razdoblju pratiti društvene pojave i dr.).	

OPĆA I FILOLOŠKA GIMNAZIJA

4. razred /2 časa sedmično-60 časova godišnje/

Oblast: A/Postanak i razvoj sociologije kao nauke	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.IV.1. Analizira i primjenjuje osnovne sociološke pojmove vezane za osnovne sociološke sadržaje.	- Objašnjava osnovne sociološke pojmove i mogućnost da putem njih analizira društvene pojave. - Razumije osnovne sociološke pojmove i koristi ih pri objašnjavanju društvenih pojava.
Poveznice sa ZJNPP	DHP-5.1.3.
Ključni sadržaji	
Nastanak sociologije kao nauke (osnivači sociologije, Sen Simon, Ogist Kont, Emil Dirken, Herbert Spenser, Karl Marks, Maks Veber i Harijet Martino); pojam sociologije i veza prirodnih i društvenih pojava i nauka (mjesto sociologije u toj podjeli).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Nastavu je, zavisno od odjeljenja (broja učenika, prethodnih znanja, i sl.) moguće organizovati na različite načine (usmeno izlaganje, prezentacija, dijalog, argumentovana rasprava, studija slučaja, grupni rad, rad u parovima, problemska nastava i sl.), te koristiti različite oblike i metode, postupke i pomagala u organizaciji nastavnog rada. Pristup bazirati na interdisciplinarnom povezivanju sadržaja. *u filološkoj, matematičko-informatičkoj i IT gimnaziji Sociologija se podučava u četvrtom razredu 2 časa sedmično prema istim ishodima i sadržajima.	
A.IV.2. Učenik razlikuje i vrednuje sociološke teorije.	Analizira i upoređuje sociološke teorije sa drugim teorijama i pristupima u objašnjavanju socioloških fenomena, te povezuje saznanja iz sociologije sa drugim naukama i disciplinama.
Poveznice sa ZJNPP	JZK-5.1.2.
Ključni sadržaji	
Socijalne teorije (stari, srednji i novi vijek); savremene sociološke teorije i perspektive (funkcionalizam, teorija društvenih sukoba; savremeni psihologizam).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Važno je akcenat staviti na multidisciplinarni pristup, uobzirujući nastavne predmete sa kojima se može napraviti poveznica (npr. Filozofija i Historija). Prijedlog: Lanac znanja-organizovati odjeljenje u grupe od kojih će svaka dobiti svoju temu koju treba prezentirati ostalim grupama. Ostale grupe dodaju ono što smatraju da je grupa koja je prezentirala temu izostavila. Na kraju dobijaju teme obrađene na način da je svako od djece učestvovao u kreiranju svih sadržaja.	
A.IV.3. Identificira, vrednuje i konstruiše	Praktično primjenjuje teorijska znanja i

bazična sociološka istraživanja.	vještine korištenja pojedinih metoda u sociologiji u kontekstu da se u sociologiji ostavljaju po strani lični pogledi i stavovi kako bi se dublje sagledali utjecaji koji oblikuju nas i sredinu u kojoj živimo. Izvođenje jednostavnijih socioloških istraživanja, te obrada podataka i interpretacija rezultata istraživanja.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
Faze naučnoistraživačkog postupka; metode i tehnike socioloških istraživanja: komparativna metoda, historijska metoda, metoda analize sadržaja, studija slučaja, dijalektička metoda; tehnike: posmatranje, mjerenje, brojanje, intervju, eksperiment; pitanja u sociologiji: činjenična, razvojna, komparativna, teorijska; primjena sociologije u svakodnevnom životu.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Zavisno od potreba i specifičnosti odjeljena moguće je nastavu realizovati kroz usmeno predavanje, prezentaciju, dijalog, debate, komparaciju sa drugim predmetima, praktične primjere i sl. Dobro bi bilo organizovati mini istraživanje (npr. na nivou škole) na temu koju odaberu učenici. Također, učenici mogu sastaviti upitnik i ispitati koje probleme i teme najviše interesuju učenike u razredu. Jedno odjeljenje može putem intervjua prikupljati podatke od uposlenih, jedno koristeći upitnik od učenika, a jedno može imati zadatak da obradi i interpretira podatke. Nastojati koristiti savremene nastavne metode i postojeće udžbenike dopuniti informacijama iz referentnih internetskih baza uz interdisciplinarni pristup.	

Oblast: B/ Društvena struktura i dinamika	
Ishod učenja	Razrada ishoda
B.IV.1. Razumije i analizira strukturu i dinamiku društva, te vrste društvenih grupa.	- Objašnjava različite društvene procese i pojave koristeći se temeljnim sociološkim pojmovima i pristupima, opisuje društvene odnose, interpretira ciljne i stihijske posljedice društvenog djelovanja. - Identificira neki društveni odnos i/ili pojavu i/ili proces te prepoznaje posljedice društvenoga djelovanja. - Objašnjava vrijednost pojedinaca, ideja i događaja u oblikovanju društva. - Razumije povezanost ključnih događaja i procesa na globalnom nivou.

	• Analizira odnos uzroka i posljedica određenog događaja sa akcentom na višestruke uzroke. • Raspravlja o društvenim i ekonomskim učincima promjena koje su prouzrokovali određeni događaji, pojedinci i pojave.
Poveznice sa ZJNPP	DHP-2.2.2.
Ključni sadržaji	
Pojam strukture i dinamike društva; pojam društvenih grupa; historijski razvoj teorija o društvu; tipovi društva.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti, moguće je koristiti različite oblike i metode, postupke i pomagala u organizaciji nastavnog rada (usmeno predavanje, dijalog, rasprava, esej, prezentacije, debate, terenska očigledna nastava, rješavanje problema, grupni rad, rad na tekstu, metodu demonstracije, ilustracije, simulacije, heurističku nastavu...). U ostvarivanju ovoga ishoda moguće je da učenici pogledaju film pod nazivom: "Les Visiteurs" režisera Žan Mari Poarea iz 1993.godine i proanaliziraju razlike koje su nastale između društva 1193. godine i 1993.godine. Također učenici mogu uporediti dvije ideologije i odrediti njihove razlike. Nastojati koristiti savremene nastavne metode i postojeće udžbenike dopuniti informacijama iz referentnih internetskih baza.	
B.IV.2. Analizira društvene pojave, tvorevine, procese i odnose među društvenim grupama.	• Upoređuje društvene grupe, prvobitne i razvijene, te prosuđuje o uticaju istih na društvene procese. • Razumije povezanost ključnih događaja i interesnih društvenih grupa. • Istražuje društvene pojave i procese u prošlosti, sadašnjosti i utjecajem na budućnost s naglaskom na razvoj društva. • Analizira odnos uzroka i posljedica određenog događaja sa akcentom na višestruke posljedice u društvu.
Poveznice sa ZJNPP	DHP-2.2.2.
Ključni sadržaji	
Globalne društvene grupe: prvobitne i razvijene; parcijalne društvene grupe; teritorijalne i interesne društvene grupe; društvene pojave; društveni procesi; tvorevine i odnosi.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Za ostvarivanje ovog ishoda preporuka je usmjeriti nastavu ka saradničkom učenju i poučavanje za razvijanje pozitivnih društvenih vrijednosti, kreativni oblici pogodni za razvijanje inovativnosti, učestvovanje u vođenim raspravama i javnim argumentacijama	

radi aktivnoga uključivanja u nastavu sociologije.	
B.IV.3. Prepoznaje i razumije teorijskih znanja o ekonomiji, radu i nezaposlenosti, situaciju nezaposlenosti u našem okruženju, te objašnjavanje funkcionisanja tržišta rada.	• Prepoznaje teorijska znanja o ekonomiji, te ponašanja uslovljena društveno-ekonomskim statusom. • Razumije pojam ekonomije i pojam rada. • Zaključuje šta uslovljava nesigurnost radnog mjesta i nezaposlenost.
Poveznice sa ZJNPP	DHP-1.1.2.
Ključni sadržaji	
Ekonomska struktura društva; pojam ekonomije i pojam rada (razlika između zanimanja i zvanja, plaćeni i neplaćeni rad); transformacija obrazaca rada u modernim društvima (ekonomija znanja, radno mjesto za cijeli radni vijek ili nešto drugo, porodica i posao, žena i posao, nejednakosti na poslu); nesigurnost radnog mjesta i nezaposlenost (kraj "posla za cijeli radni vijek", porast nesigurnosti radnog mjesta, analiza nezaposlenosti).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Realizaciju ishoda usmjeriti ka utjecaju digitalnih društvenih mreža na društvene odnose. Pojedinač i konformizam u grupi. Postoji li zapravo sukob generacija? Mladi i trendovi zapošljavanja u globalnome društvu. Klasični koncepti i savremeno društvo: jesu li aktualni i danas? Weber (birokratija), Durkheim (samoubistvo), Marx (otuđenje), Veblen (stilovi potrošnje) i dr.	
B.IV.4. Razumijevanje teorijskih znanja o pojmovima države, politike, političkih stranaka i interesnih grupa, stavljanje u odnos države, politike i pojedinaca, te objašnjavanje društvene odgovornosti pojedinca u društvu.	• Prepoznaje politički sistem, navodi njegova glavna obilježja, analizira i objašnjava funkcionisanje političkih stranaka i interesnih grupa. • Zaključuje kako funkcionišu demokratske institucije i kako se razvija društvena odgovornost pojedinca.
Poveznice sa ZJNPP	DHP-2.1.3.
Ključni sadržaji	
Pravopolitička struktura: pojam države (karakteristike moderne države: monopol nad sredstvima za fizičku prinudu, teritorijalnost, suverenitet, konstitucionalnost, legalitet i legitimitet, impersonalna vlast, birokratija, državljanstvo) funkcije moderne države: legislativna, sudska, policijska, vojna, administrativna); pojam politike (osnovna obilježja, političke stranke, moć i vlast); interesne grupe (razlika između političkih stranaka i interesnih grupa).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode, postupke i pomagala u organizaciji nastavnog rada. Moguće je posjetiti sajtove političkih stranaka	

koje su trenutno na vlasti, te analizirati njihove aktivnosti. Nastojati koristiti savremene nastavne metode i postojeće udžbenike dopuniti informacijama iz referentnih internetskih baza.	
B.IV.5. Primjeniti teorijska znanja o diferencijaciji i stratifikaciji, o klasnim podjelama u modernim društvima, te analizira da su klasne podjele u središtu ekonomskih nejednakosti u modernim društvima.	• Razlikuje pojmove diferencijacije i stratifikacije. • Identificira uzroke klasnih podjela bazično praveći poveznicu sa teorijama o klasama. • Analizira društvenu pokretljivost sa ostalim elementima te identificira ekonomske nejednakosti u modernim društvima.
Poveznice sa ZJNPP	DHP-2.1.1.
Ključni sadržaji	
Razlika između diferencijacije i stratifikacije; stratifikacija kroz vrijeme i prostor (ropstvo, kaste, staleži i klase) ; teorije o klasama (Karl Marks, Maks Veber, Erik Olin Rajt); mjerenja klasa (klase i zanimanje, vrednovanje klasnih šema); klasne podjele u savremenim društvima (radnička, srednja, viša, visoka klasa i kontroverzno pitanje potklasa, uticaj spola i roda na pripadnost klasi); društvena pokretljivost (vertikalna, horizontalna, intrageneracijska i intergeneracijska, spol i rod, i društvena pokretljivost); pojam i mjerenje siromaštva (apsolutno i relativno siromaštvo, zvanična i subjektivna mjerenja siromaštva); društvena ekskluzija (politička, kulturna, ekonomska); socijalna zaštita i države blagostanja (socijaldemokratski model, konzervativno - korporativni i liberalni model).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda pored oblika, metoda i tehnika kojima će se na odgovarajući način obraditi pojamovni okvir, koristiti one pristupe koji će u prvi plan staviti iskustvo učenika. Primjeri iz neposrednog, šireg ili globalnog okruženja trebaju jasno demonstrirati ključne sadržaje kako bi učenici mogli jasno uočiti važnost sociološke perspektive u razumijevanju odnosa sebe i drugih (pored ranije navedenih oblika, metoda i tehnika, poželjno je zadavati individualne i grupne projektne zadatke kojima se mogu u određenom razdoblju pratiti društvene pojave i dr.).	
B.IV.6. Razumije teorijska saznanja o pojmu devijantnog i kriminalnog, te razvija svijest o društvenoj odgovornosti u sprečavanju nastanka i širenja ovog problema.	• Objašnjava i potkrepljuje dokazima važnost poštivanja društveno prihvatljivih normi ponašanja za osiguranje društvene jednakosti i razvoj društva. • Navodi posljedice loših društvenih pravila i predlaže promjene.

	Zagovara važnost društvene odgovornosti i posvećenosti unapređenju odnosa u bosanskohercegovačkom društvu.
Poveznice sa ZJNPP	PNP-4.2.1.
Ključni sadržaji	
Pojam devijantnog i kriminalnog (razlika između devijantnog i kriminalnog); teorijski pristupi objašnjenju kriminala (biološke i psihološke koncepcije); sociološke teorije (funkcionalističke, interakcionističke, teorije društvenih sukoba); žrtve i počinioci kriminalnih djela (rodne uloge, mladi i kriminal, kriminal bijelih kragi); organizovani kriminal (promjena obrazaca organizovanog kriminala u modernom društvu: sajberkriminal); strategije za smanjenje kriminala (reakcije na kriminal, održavanje reda u zajednici i rizičnim skupinama, represija ili primarna prevencija).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda pružaju se mogućnosti korištenja različitih oblika, metoda i tehnika nastavnog rada (riječ je o predavanju, dijalogu, raspravi, eseju, plakatu, prezentaciji, mini istraživanju, stripu, debati, sociodrami, terenskoj nastavi, zajedničkomu posjetu ustanovama i dr.). Preporučujem koristiti savremene, aktealne i relevantna sadržaje, a s time u vezi i alternativne izvore informacija (internetske baze podataka i e-learning modele) kao dopunu udžbeniku. Isto tako, poželjan je i interdisciplinarni pristup radi povezivanja sadržaja (npr. lektira, sadržaji iz predmeta: Historije, Psihologije, Osnova demokratije i dr.).	

Oblast: C/ Kultura, socijalizacija, komunikacija	
Ishod učenja	Razrada ishoda
C.IV.1. Razumije i analizira pojmove kultura i društvo.	- Objašnjava i razlikuje pojmove: kultura, socijalizacija i identitet. - Raspravlja o društvu i društvenosti (odnosu čovjeka, prirode i tehnologije).
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
Pojam kulture (kulturne vrijednosti i norme, kulturna raznovrsnost, etnocentrizam i kulturni relativizam); socijalizacija (primarna i sekundarna socijalizacija).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Nastavu moguće, zavisno od procjene nastavnika, realizovati kroz usmeno predavanje, prezentaciju, studiju slučaja, terensku nastavu, rad u grupama ili parovima, ali i kao kombinaciju ovih vidova. Npr. može se napraviti lista od 10-tak zanimanja (ljekar, nastavnik, sudija, pjevač, vjerski službenik...) a onda dati učenicima da ih rangiraju brojevima od 1-10 prema statusu koji uživaju u društvu. Na kraju sabrati bodove i izdvojiti 3 zanimanja, koja sup o njihovom mišljenju, zanimanja sa najvišim statusom. Započeti	

razgovor na tu temu i pitati ih za mišljenje, slažu li se ili ne?	
C.IV.2. Analizira i vrednuje lični i društveni identitet u odnosu na društvenu poziciju, kao razumijevanje prema drugom i drugačijem.	• Identificira da između različitih kultura i društava nastaje sve veća međuzavisnost. • Utvrđuje da promišljanje o drugom i drugačijem kroz prizmu empatije, učenje ,te poštovanja vrijednosti u društvu u kome živimo uz upoznavanje sa prednostima kulturnog relativizma ,kada je u pitanju pristup drugim kulturama, suštinski potiče na razvoj i spoznaju ličnog identiteta kao i mogućnosti da se usaglasa sa društvenim ulogama.
Poveznice sa ZJNPP	
Ključni sadržaji	
Identitet (samoidentitet i društveni identitet, kocept društvene uloge "na sceni" i "iza kulisa"); narod, nacija, etnički odnosi, manjinske grupe; prevazilaženje etničkih razlika i sukoba; pojam komunikacije (razlika između komunikacije i govora, verbalna, neverbalna, paraverbalna komunikacija); društvena pravila i govor (uzajamno razumijevanje, Garfinkelovi eksperimenti, interakcijski vandalizam, uzvici reagovanja i jezičke omaške); interakcija u prostoru i vremenu (proksemička komunikacija, bezlična komunikacija - komunikacija putem društvenih mreža).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti, moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno predavanje, dijalog, rasprava, esej, plakat, prezentacije, debate, terenska očigledna nastava, rješavanje problema, grupni rad, demonstracije, ilustracije, simulacije, projektna nastava, heuristička nastava...).	

Oblast: D-Porodica i brak	
Ishod učenja	Razrada ishoda
D.IV.1. Vrednuje i prosuđuje argumentovano da spol, status, nacionalni i etnički identitet uz kulturološki milje utiču na formiranje lične i kolektivne svijesti.	• Kritički se osvrće na teorijska znanja o pojmu braka, porodice, razvoda, te nasilja u porodici, te upoređuje sa razvojem svijesti o važnosti porodice za uspješno funkcionisanje društva, razvojem kritičkog propitivanje i formiranje vlastitog stava o ovoj fenomenologiji, razvojem kritičkog stava o drugačijim stajalištima po pitanju braka i porodice baziranim na

	naučnim saznanjima.
Poveznice sa ZJNPP	DHP-1.1.2
Ključni sadržaji	
Pojam braka i porodice (monogamije i poligamije, nuklearna i proširena porodica); teorijski pristupi objašnjenju porodice (funkcionalizam, feministički pristupi i novija stajališta u sociologiji porodice); brak i razvod (samohrano roditeljstvo, sukcesivna monogamija, "odsutni otac", rekonstruisane porodice); alternativa braku (kohabitacija, homoseksualne veze); porodično nasilje (psihičko, fizičko, seksualno, ekonomsko) ;debata o porodičnim vrijednostima.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode, postupke i pomagala u organizaciji nastavnog rada (usmeno predavanje, dijalog, rasprava, esej, plakat, prezentacije, debate, terenska očigledna nastava, rješavanje problema, grupni rad, rad na tekstu, demonstracije, ilustracije, simulacije, heurističku nastavu...). U ostvarivanju ovoga ishoda moguće je napraviti listu učenčkih osnovnih crta ličnog i društvenog identiteta i pravca u kome žele da se oni dalje razvijaju. Učenici mogu ponovo pročitati Šekspirovo djelo Romeo i Julija i navesti zbog čega su glavni likovi važni za razumijevanje promjena u načinu izbora bračnog partnera. Nastojati koristiti savremene nastavne metode i postojeće udžbenike dopuniti informacijama iz referentnih internetskih baza.	

Oblast: E-Globalizacija-svijet koji se mijenja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
E.IV.1. Razumjet će pojam i značaj koji globalizacija ima u savremenim društvima, kao i neraskidivu povezanost današnjih društava (fenomen "globalnog sela"), te objasniti kako globalni fenomeni utiču na pojedinca i na društvo.	• Objašnjava pojam globalizacije na osnovu teoretskog znanja uz zaključivanje o utjecaju iste na lični život pojedinca. • Zaključuje koji su rizici globalizacije te potrebi za globalnim upravljanjem.
Poveznice sa ZJNPP	DHP-3.3.1.
Ključni sadržaji	
Pojam globalizacije (globalizacija, faktori koji doprinose procesu globalizacije, uzroci sve veće globalizacije); teorijska stajališta o globalizaciji (skeptici, hiperglobalisti, transformacionalisti); uticaj globalizacije na lični život (individualiziranje, promjene tradicionalnih obrazaca rada, popularna kultura); rizici od globalizacije (ekološki, zdravstveni, nejednakost) i potreba za globalnim upravljanjem.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti, moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno predavanje, dijalog, rasprava, esej, plakat, prezentacije, debate, terenska očigledna nastava, rješavanje problema, grupni rad, demonstracije, ilustracije, simulacije, projektna nastava, heuristička nastava...). U ostvarivanju ovoga ishoda učenici mogu pročitati djelo od Entoni Gidensa iz 2005. godine pod nazivom: "Odbjegli svijet". Također,	

mogu istražiti rad i uticaj međunarodnih organizacija (MMF, WB, WTO).

Oblast: F-Sociološka klinika

Ishod učenja

F.IV.1. Izrađuju jednostavnija sociološka istraživanja, te ista prezentiraju koristeći se različitim sociološkim metodama i tehnikama.

Razrada ishoda

- Vrednovanje socioloških problema kroz formu istraživanja uz primjenu adekvatnih istraživačkih metoda i tehnika.
- Kritički osvrt kroz razvijanje komunikacijskih sposobnosti prezentiranja baziranih na rezultatima.

Poveznice sa ZJNPP

Ključni sadržaji

Moderne organizacije; rod i seksualnost, sociologija tijela: zdravlje, bolest i starenje; masovni mediji i komunikacije; obrazovanje; religija; ruralna i urbana naselja; demografija; moderne ovisnosti: kocka, droga, alkohol, nargila, društvene mreže; kreativno korištenje slobodnog vremena; socioze, sa posebnim osvrtom na anksiozno depresivne poremećaje; učenje za život, a ne za ocjenu; profesionalna orijentacija; uticaj digitalnih mreža na društvene odnose.

Preporuke za ostvarenje ishoda

U ostvarivanju ishoda pored oblika, metoda i tehnika kojima će se na odgovarajući način obraditi pojmovni okvir, koristiti one pristupe koji će u prvi plan staviti lično iskustvo učenika. Primjeri iz neposrednog, šireg ili globalnog okruženja trebaju jasno demonstrirati ključne sadržaje kako bi učenici mogli jasno uočiti važnost sociološke perspektive u razumijevanju odnosa sebe i drugih (pored ranije navedenih oblika, metoda i tehnika, poželjno je zadavati individualne i grupne projektne zadatke kojima se mogu u određenom razdoblju pratiti društvene pojave i dr.).

E/UČENJE I POUČAVANJE

U podučavanju nastavnog predmeta Sociologija, fokus je na učeniku koji aktivno učestvuje u nastavi. Pedagoški pristup nastavi Sociologije je aktivan, konstruktivan i socijalno orijentisan, omogućavajući učenicima da ne budu pasivni sudionici nastave. U savremenom društvu koje se brzo mijenja, važno je da nastava Sociologije doprinosi pripremi učenika za suočavanje sa izazovima tog društva, razvijajući njihove sposobnosti za fleksibilno prilagođavanje novim okolnostima. Povezivanje teorijskih sadržaja sa životnom stvarnošću učenika omogućava bolje razumijevanje i primjenu stečenih znanja. Cilj je obrazovati kompetentnu ličnost koja je samostalna, odgovorna i sposobna da prepozna i analizira društvene promjene. Temeljni zadatak nastave Sociologije je osposobljavanje učenika za aktivno učešće u društvenom životu, što uključuje razvijanje kritičkog mišljenja i sposobnosti da se konstruktivno promišljaju i analiziraju društveni fenomeni. U nastavi Sociologije, učenicima treba omogućiti sigurno okruženje u kojem mogu slobodno i argumentovano iznositi svoja mišljenja, uz poštovanje intelektualnog nivoa diskusije. Dijalog i diskusija su neophodni kako bi nastava bila dinamična i stimulativna. Ove metode omogućavaju učenicima da razvijaju intelektualne vještine, shvate društvene norme i vrednosti i razmotre različite perspektive o društvu, kulturi i tradiciji. U okviru nastavnog procesa, nastavnici bi trebali koristiti različite pristupe i medije koji podstiču istraživačko učenje i razvoj kritičkog mišljenja. Korištenje obrazovnih tehnologija, poput online platformi (npr. Microsoft Office 365, eTwinning), interaktivnih alata, online testova i aplikacija, može biti vrlo korisno u angažovanju učenika i pružanju dinamike nastavi. Digitalno učenje također omogućava učenicima da istražuju informacije, rješavaju probleme i razvijaju vještine istraživačkog rada pod pažljivim nadzorom nastavnika. Istraživački rad treba biti česta aktivnost u srednjoškolskom uzrastu, prilagođena sposobnostima učenika, te podrazumijeva rad u kojem učenici samostalno, ili uz pomoć nastavnika, dolaze do informacija koristeći odgovarajuće sociološke metode. Ovaj pristup je izuzetno koristan u svim područjima Sociologije, kako u teoriji, tako i u praksi. Metoda rasprave, koja uključuje različite oblike razgovora kao što su razvojni, slobodni i heuristički razgovor, omogućava učenicima da razvijaju svoje sposobnosti za argumentaciju i analizu. Timski rad predstavlja još jedan značajan oblik nastave, koji razvija osjećaj zajedništva, međusobne saradnje i dijeljenje odgovornosti među učenicima. Ovaj oblik rada podrazumijeva jasno postavljanje zadataka koji zahtijevaju zajednički rad i rješavanje problema. Kroz timski rad, učenici se angažuju u stvaranju zajedničkih rješenja, što doprinosi boljoj interakciji i jačanju kolektivnih veza. Korištenje različitih obrazovnih materijala, poput rječnika, enciklopedija, stručnih časopisa, umjetničkih prikaza, filmova i drugih izvora, doprinosi kvalitetu i atraktivnosti nastave. Pored toga, nastavnici mogu prilagoditi izvore koji nisu direktno prilagođeni nastavi, kako bi ih učinili relevantnim i korisnim za učenike. Takvim pristupom, nastava Sociologije postaje dinamična, a učenici imaju kvalitetne uslove za razvijanje sposobnosti za analizu i kritičko razmišljanje o društvenim pitanjima. Nastava Sociologije treba biti usmjerena na učenike, pružajući im prostor za istraživanje, kritičko mišljenje i aktivno učešće. Korištenje savremenih metoda, strategija i obrazovnih tehnologija omogućava razvoj kompetencija koje su važne za uspješan život u savremenom društvu.

F-VREDNOVANJE U PREDMETNOM KURIKULUMU

Vrednovanje i ocjenjivanje učenika je važno u procesu odgoja i obrazovanja, pa tako i u okviru nastave predmeta Sociologija. Ovaj proces obuhvata kontinuirano praćenje napretka učenika u ostvarivanju postavljenih ciljeva i ishoda učenja, te ocjenjivanje sveukupnih učenčkih postignuća, znanja, vještina, kompetencija i sposobnosti predviđenih nastavnim kurikulumom. Nastavnici, u svom radu, imaju autonomiju u izboru metoda i tehnika vrednovanja, ali su također odgovorni za pravilno i pravedno primjenjivanje tih metoda. Vrednovanje u nastavi Sociologije nije usmjereno samo na dijeljenje brojčanih ocjena, već je puno šire i obuhvata procese usmjeravanja, motivisanja i podsticanja učenika na dublje razumijevanje, refleksiju, kritičko razmišljanje, kreativnost, te samovrednovanje. Svrha vrednovanja je, dakle, razvoj učenikovih sposobnosti za samostalno učenje, kao i jačanje interesa za predmete koji čine osnovu kurikula. Ovaj proces treba biti usklađen sa temeljnim načelima, ciljevima i odgojno-obrazovnim ishodima, a također se mora voditi računa o vrijednostima koje predmeti poput Sociologije žele prenijeti učenicima. Jedan od najvažnijih aspekata vrednovanja je formativno vrednovanje, koje je usmjereno na motivisanje učenika i praćenje njihovog napretka kroz različite oblike aktivnosti. Formativno vrednovanje obuhvata analizu učenikovih odgovora u dijalozima, samostalno postavljanje pitanja, diskusije s nastavnikom i kolegama, te sudjelovanje u izradi različitih radova (plakati, referati, prezentacije). Kroz ove aktivnosti učenici razvijaju svoju sposobnost samostalnog mišljenja, kritičkog pristupa, kao i odgovornost za vlastito učenje. Ovaj oblik vrednovanja također potiče razvoj refleksije, samoinicijative, te sposobnost učenika da aktivno prepoznaju i analiziraju svoj napredak. S druge strane, sumativno vrednovanje se koristi kako bi se procijenio ukupni napredak učenika prema jasno definisanim ishodima učenja, i to nakon završetka određenih tematskih cjelina ili obrazovnih razdoblja. Cilj sumativnog vrednovanja je utvrditi kako učenici primjenjuju svoja stečena znanja u novim životnim situacijama i u skladu sa prethodno postavljenim obrazovnim standardima. Ovaj oblik vrednovanja omogućava učiteljima da izvještavaju o napretku učenika i da daju objektivne, pouzdane ocjene koje će biti korisne za učenike i njihove roditelje. Vrednovanje može biti provedeno kroz različite oblike, uključujući usmena izlaganja, grupne i individualne projekte, pisane zadatke, kvizove, izradu eseja, seminarske radove, istraživačke projekte i druge aktivnosti. Svrha ovih metoda je utvrditi do kojeg su mjere učenici usvojili sociološka znanja i razvili ključne vještine kao što su analitičko razmišljanje, istraživački pristup, i sposobnost povezivanja ličnih i društvenih iskustava. Cilj je također razviti komunikacijske vještine učenika, kako bi mogli jasno iznositi svoje stavove i argumente, te donositi temeljene zaključke i predviđanja. Elementi vrednovanja u nastavi Sociologije temelje se na odgojno-obrazovnim ishodima koji se odnose na tri osnovna područja:

- Znanje - vrednovanje stečenih osnovnih socioloških pojmova, teorija, koncepata i sposobnosti interpretacije tih znanja.
- Razumijevanje - sposobnost učenika da sistematizira i poveže stečena znanja, kako unutar samog predmeta, tako i u međupredmetnim kontekstima.

- Primjena - sposobnost učenika da analizira, sintetizira i stvara nova znanja i koncepte, povezujući ih sa stvarnim životnim iskustvima i razvijajući kreativnost i kritičko mišljenje.

Svaki oblik vrednovanja treba biti usklađen s individualnim potrebama učenika, uzimajući u obzir njihove lične interese, sklonosti i mogućnosti. Osim toga, važno je da nastavnik pruži konstruktivne povratne informacije koje će učenicima pomoći da bolje razumiju vlastite rezultate i postignuća, te da ih motiviše za dalji rad i napredak. Ove povratne informacije također služe kao osnova za daljnje poboljšanje nastavnog procesa, potičući otvoren i partnerski odnos između nastavnika i učenika. Vrednovanje treba biti kontinuiran proces koji ne samo da prati postignuća učenika, već i doprinosi njihovom ličnom i akademskom razvoju. Na taj način, vrednovanje nije samo alat za ocjenjivanje, već važna komponenta koja oblikuje način na koji učenici uče, razmišljaju i razvijaju svoje sposobnosti.

G/PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

Nastavu sociologije mogu izvoditi nastavnici koji su završili fakultet političkih nauka odsjek sociologiju ili filozofski fakultet odsjek ili grupa za sociologiju ili dvopredmetna grupa za sociologiju i filozofiju ili pedagoški ili nastavnički fakultet odsjek ili grupa sociologije.
(izvor: NPP za Opću gimnaziju, SBK 1999.g.)

Nastavu iz ovog nastavnog predmeta mogu izvoditi lica sa završenim II (drugim) ciklusom odgovarajućeg studija visokog obrazovanja (diplomski studij), sa akademskom titulom i stručnim zvanjem Magistra za određenu oblast kojim stiče 300 ECTS bodova. Ukoliko lice iz prethodnog stava u toku studija nije polagalo ispit iz pedagoško-psihološko-metodičke grupe predmeta, dužno je ove ispite položiti u roku od godine dana od dana stupanja na posao. (Dopuna NPP za srednje škole, akt Ministarstva od 29.12.2009.g.)

Stručna sprema nastavnika koji može realizirati program sociologije:

- a) Završen fakultet političkih nauka:
 - odsjek za sociologiju
- b) Završen filozofski fakultet
 - odsjek ili grupa za sociologiju
 - dvopredmetna grupa za sociologiju i filozofiju
 - dvopredmetna grupa za filozofiju i sociologiju
- c) Pedagoški ili nastavnički fakultet (gdje je sociologija glavni predmet).

(izvor: NPP za Gimnazije, SBK 2014.g.)

Nastavu sociologije mogu izvoditi nastavnici koji su završili odgovarajući četverogodišnji studij i stekli visoku stručnu spremu (VII stepen) i stručno zvanje:

- profesor sociologije,
- profesor sociologije i filozofije,
- profesor filozofije i sociologije.

Nastavu sociologije mogu izvoditi i lica koja imaju završen najmanje II (drugi) ciklus Bolonjskog sistema studiranja u trajanju od jedne godine (60 ECTS bodova) ili dvije godine (120 ECTS bodova) – ukupno 300 ECTS bodova sa bodovima prvog ciklusa, koja su stekla akademsku titulu i zvanje magistra ili ekvivalenta za određenu oblast.

(izvor: predmetni kurikulum ZDK)

